

роботи з метою формування професійно значущих якостей майбутніх медичних працівників. До таких якостей віднесено розуміння сутності і соціальної значущості своєї майбутньої професії; дбайливого ставлення до історичної спадщини й культурних традицій народу, повага до соціальних, культурних й релігійних відмінностей, готовність брати на себе моральні зобов'язання по відношенню до людини, природи, суспільства, тощо.

Ключові слова: музейна педагогіка, засоби музейної педагогіки, професійні якості медичної сестри, виховання професійних якостей, технологія професійно-орієнтованого медичного краєзнавства.

УДК 796.011.3-057.87:796.332

Андрій Лисенко

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-8131-9931

Ярослав Кірюшко

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0003-3418-6889

Ірина Скрипка

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-4446-2122
DOI 10.24139/2312-5993/2021.07/106-115

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ГРУПИ ПІДВИЩЕННЯ СПОРТИВНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ З ФУТЗАЛУ

В статті підтверджено дані щодо необхідності удосконалення процесу спортивної підготовки футболістів під час їх навчання у закладах вищої освіти. Визначено, що прогрес сучасного спорту на сьогодні пов'язаний саме з удосконаленням методики підготовки спортсменів високої кваліфікації та забезпеченням рівня їх підготовленості у відповідності з вимогами змагальної діяльності, тому це необхідно враховувати при побудові тренувального процесу для студентів груп підвищення спортивної майстерності з футзалу.

Обґрунтовано та доведено актуальність при підготовці студентів на тренувальних заняттях в групах підвищення спортивної майстерності з футзалу фізичні якості розвивати й при розучуванні технічних прийомів, а під час розвитку фізичних якостей вдосконалювати та опановувати технічні прийоми.

Підтверджено, що у процесі спортивного тренування у групах підвищення спортивної майстерності з футзалу розширюється коло техніко-тактичних прийомів студентів-футболістів, формуються вміння виконувати їх у складних умовах, розвиваються фізичні якості з урахуванням вимог футболу та значно зростає обсяг теоретичних знань, удосконалюється психологічна стійкість гравців. Визначено, за останні 5 років результати в змагальній діяльності футболістів групи підвищення спортивної майстерності з футзалу Навчально-наукового інституту фізичної культури СумДПУ імені А.С. Макаренка покращились, команда займає другу позицію в рейтингу серед всіх закладів вищої освіти.

Ключові слова: футзал, студенти, техніка, тактика, змагання.

Постановка проблеми. Перед студентським спортом на сьогодні висуюються нові дуже жорсткі вимоги, рівень універсіад серед студентських

команд високий, тому їх підготовка, як тактична, так і фізична під час навчання в закладах вищої освіти повинна удосконалюватись і бути завжди на високому рівні. Саме, фізичне виховання студентської молоді є пріоритетним напрямком у формуванні фізичної культури особистості, як складової частини загальної культури молоді, здорового способу життя та спортивного стилю життєдіяльності майбутніх фахівців (Петрица, 2019, с. 2; Міщенко, Кулик, Прийменко & Міщенко, 2019, с. 140). Під час тренувань обраними видами спорту у студентів створюються умови для їх підвищення спортивної майстерності, забезпечуються самореалізація і самоствердження засобами обраних видів спорту (Петренко, Петровський, 2015, с. 502).

Аналіз актуальних досліджень. Прогрес сучасного спорту пов'язаний з удосконаленням методики підготовки спортсменів високої кваліфікації та забезпеченням рівня їх підготовленості у відповідності з вимогами змагальної діяльності (Келлер & Платонов, 1993, с. 45) і це потрібно враховувати при побудові тренувальних занять для студентів груп підвищення спортивної майстерності в закладах вищої освіти.

За даними (Скрипки, Чхайло, Кравченко & Гладова, 2019, с. 73) серед видів спорту футбол завжди був і залишається одним з найпопулярніших видів серед студентської молоді. Проблемами організації спортивного руху серед студентів займається незначна кількість науковців: (Юрчишин, 2015, с. 119; Коваленко & Лапицький, 2017, с. 65; Скрипка, Чхайло, Кравченко & Гладов, 2019, с. 74; Бермудес, Балашов & Чхайло, 2020, с. 324). Серед видів спорту, які культивуються в ННІФК СумДПУ імені А.С.Макаренка, саме футбол має велику популярність серед студентів їх кількість, як абітурієнтів за цією спеціалізацією найбільша. Тому, актуальним є аналіз результату змагальної діяльності студентів групи підвищення спортивної майстерності з футзалу для удосконалення методик розвитку техніко-тактичної та фізичної підготовки спортсменів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами. Роботу виконано згідно за темою Зведеного плану науково-дослідної роботи Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка за темою «Теоретично-методичні засади підготовки спортсменів в олімпійських і не олімпійських видах спорту» (номер державної реєстрації 0121U108246).

Мета дослідження – проаналізувати результати змагальної діяльності студентів групи підвищення спортивної майстерності команди ННІФК з фут залу за 2015-2020 рік.

Для розв'язання поставленої мети були поставлені такі **завдання**:

1. Аналіз науково методичної літератури з проблеми дослідження.

2. Проаналізувати результати змагальної діяльності студентів групи підвищення спортивної майстерності команди ННІФК з фут залу за 2015-2020 рік.

3. Визначити зміст та структуру тренувальних занять футболістів групи підвищення спортивної майстерності з фут залу

Матеріал і методи дослідження. Педагогічний експеримент проводився на базі ННІФК м. Суми. У дослідженні прийняли участь спортсмени збірної ННІФК СумДПУ імені А.С. Макаренка різної кваліфікації (I-II дорослі розряди), які були однорідні за віком (18-22 років), стажу зайняття (6-8 років). В даному дослідженні були застосовані наступні методи дослідження: методи теоретичного аналізу й узагальнення даних науково-методичної літератури та документальних матеріалів; педагогічне тестування, педагогічний експеримент.

Виклад основного матеріалу дослідження. Навчання й тренування футболістів – це єдиний педагогічний процес, який спрямований на виховання фізичної досконалості, високого рівня техніко-тактичної й психологічної підготовленості (Петрица, 2019, с. 2). Під час підготовки студентам прищеплюють уміння правильно виконувати технічні й тактичні прийоми гри, проводять різнобічну фізичну підготовку, дають елементарні теоретичні відомості. У процесі спортивного тренування у групах підвищення спортивної майстерності з фут залу розширюється коло техніко-тактичних прийомів, формуються вміння виконувати їх у складних умовах, розвиваються фізичні якості з урахуванням вимог футболу. Значно зростає обсяг теоретичних знань, удосконалюється психологічна стійкість гравців.

В залежності від рівня кваліфікації спортсменів під час навчання в вузі на тренуваннях вдосконалюється їх фізична підготовленість велика увага приділяється розвитку рухових якостей, потрібних для оволодіння технічною майстерністю й командною тактикою гри. Завданням технічної й тактичної підготовки є відпрацювання швидкості й точності виконання прийомів, подальше поглиблення знань і вмінь, розширення ігрових функцій студентів, освоєння різноманіття варіантів тактичних прийомів.

Отже, у процесі багаторічної підготовки футболістів як навчання, так і тренування можуть мати свої певні завдання, що, проте, не означає, що ці два поняття протистоять один одному. Навпроти, навчання й тренування органічно пов'язані між собою (Костюкевич, 2014, с. 344).

При підготовці команди ННІФК з футболу та футзалу за 2015-2020 рік розвиток фізичних якостей і освоєння техніки розвивали взаємозалежно, як єдиний процесу навчання рухових дій: фізичні якості розвивали й при

розучуванні технічних прийомів, а, під час розвитку фізичних якостей вдосконалювали та опановували технічні прийоми. У процесі багаторічної підготовки студентів робота над кожним видом підготовки здійснювалася одночасно й систематично, але на певних етапах навчання й тренування один або кілька видів переважали над іншими. Зважаючи на це, а в навчально-тренувальному процесі підтримували раціональне співвідношення між видами підготовки, змінюючи коло засобів та їх питому вагу сумірно із зростанням підготовленості футболістів. Головні засоби навчання й тренування футболістів – різноманітні фізичні вправи, які умовно поділяються на основні й допоміжні. До основних належать вправи з техніки, тактики та власне сама гра у футбол. Допоміжні вправи поділялися на дві групи – загальнопідготовчі й спеціально підготовчі.

Засоби навчання й вдосконалення техніки гри на тренувальних заняттях команди ННІФК з футзалу починаючи від початкових курсів їх навчання до останнього курсу згрупували по найбільш схожих ознаках в плані послідовності удосконалення техніці володіння м'ячем таким чином:

- 1) удосконалення ударів по м'ячу внутрішньою стороною стопи;
- 2) удосконалення ударам середньою частиною підйому;
- 3) удосконалення жонглювання м'ячем різними способами;
- 4) удосконалення з поєднанням різних способів варіативного виконання окремих технічних прийомів;
- 5) удосконалення «в зв'язках», коли має місце суворо обумовлена послідовність поєднання прийомів;
- 6) удосконалення техніці контролю м'яча в процесі пересування на обмеженому просторі – на майданчиках зменшених розмірів.

Удосконалення й тренування футболістів під час спортивної підготовки в вузі припускає різноманітні методи виконання фізичних вправ, виховання морально-вольових якостей, навчання техніки й тактики гри. Вибір методів визначався завданнями й змістом навчально-тренувального процесу, умовами проведення занять і ступенем підготовленості студентів.

Під час розучування технічних і тактичних прийомів основним методом є метод вправи, тобто повторне виконання прийомів і дій. Причому повторення можна здійснювати за допомогою цілісного, розчленованого, змагального й ігрового методів. Важливе місце у навчально-тренувальній роботі над технікою з футболістами займає ігровий метод. Його сутність в тому, що вдосконалювання техніко-тактичних дій здійснюється в ускладненій обстановці (рухливі ігри, естафети, ігрові вправи, навчальні ігри). Близький до

цього методу є змагальний метод, який полягає в тому, що технічні прийоми й тактичні дії закріплюються й удосконалюються в умовах змагань (Костюкевич, 2014, с. 85).

При плануванні тренувань щодня із студентами груп підвищення спортивної майстерності з фут залу враховували:

1) розподіл оптимальної повторюваності моделей;

2) вплив кожного тренувального заняття на наступні, інакше кажучи, вплив кожного наступного заняття в процесі тренувань повинен накопичуватися на сліди від впливу попереднього.

Одне тренувальне заняття, проведене на найвищому педагогічному рівні, нічого із себе не представляє, і тренувальний ефект буде мінімальним, якщо немає погодженості і послідовності всього процесу навчання. Процес удосконалювання технічної підготовки є постійним, він ніколи не завершується, і потрібен постійний пошук більш ефективних засобів для його реалізації. Однак це можливо тільки за умови, що в процесі підготовки будуть застосовуватися сучасні методи навчання і тренування. Завдання підготовки на перших курсах навчання – навчити футболістів великому колу рухових дій, тобто створити ґрунтовну базу для засвоєння технічних навичок і прийомів. Завдання етапу спеціалізації – забезпечити розвиток необхідних фізичних якостей футболіста.

Спеціальні підготовчі вправи для студентів ЕГ використовують з характерними для гри у футбол напругою, координацією тіла, ритму й темпу руху. І для цього найкраще підходять вправи техніко-тактичного характеру, спортивні та рухливі ігри, вправи з інших видів спорту та й сама гра у футбол.

З студентами запропоновано при удосконаленні технічної майстерності техніку володіння м'ячем розглядати з трьох позицій:

1) механізми виконання ударних дій;

2) форма рухів;

3) якість виконання рухів.

Слід зауважити, що спортивна підготовка включає: систему тренувань; систему змагань; систему чинників, що підвищують ефективність тренувальної і змагальної діяльності. За даними спеціалістів (Келлер, Платонов, 1993, с. 35; Костюкевич, 2014, с. 202) з підготовки футболістів зміст тренувального процесу визначається змістом змагальної діяльності та умовами їх ефективного виконання, тому було проведено аналіз змагальної діяльності студентів збірної команди ННІФК СумДПУ імені А.С. Макаренка з футболу різної кваліфікації (I-II дорослі розряди), які були однорідні за віком (18-22 років), стажу зайняття (6-8 років).

Зміст тренувального процесу визначається змістом змагальної діяльності, ігровими змагальними діями та умовами їх ефективного виконання. Взаємозв'язок тренувальної і змагальної діяльності забезпечується за допомогою інтегративної підготовки, вищою формою якої є навчальні, контрольні та змагальні ігри. Для підтвердження вище сказаного було проаналізовані результати виступу збірної команди ННІФК з футболу та футзалу на чемпіонатах області та України серед вузів за період 2015-2021 років (табл.1-3.). Команда ННІФК на чемпіонаті України з футзалу у 2015, 2020, 2021 році зайняла 2 місце, у змаганнях брало участь 16 команд. У таблицях 1-3 представлено фінальну частину Чемпіонату України з футзалу серед ЗВО.

Таблиця 1.

**Таблиця результатів на змаганнях Чемпіонату України
з футзалу 2014-2015 рік**

Команда	СумДПУ	СумДУ	НПУ імені М.П. Драгоманова	Дрогобич
Півфінал				
Пропущені голи	1	3	5/2	5/3
Забиті голи	3	1	5/3	5/2
Матч за 3-тє місце				
Пропущені голи	-	3	7	-
Забиті голи	-	7	3	-
Фінал				
Пропущені голи	5	-	-	3
Забиті голи	3	-	-	5

Примітки: / – голи отримані при результаті нічия по пенальті

Таблиця 2.

**Таблиця результатів на змаганнях Чемпіонату України
з футзалу 2019-2020 рік**

Команда	СумДПУ	НПУ імені М.П. Драгоманова	Львівська Політехніка	Полтавська Політехніка
Півфінал				
Пропущені голи	2/2	2/4	1	8
Забиті голи	2/4	2/2	8	1
Матч за 3-тє місце				
Пропущені голи	-	4	-	7
Забиті голи	-	7	-	4
Фінал				
Пропущені голи	2/4	-	2/2	-
Забиті голи	2/2	-	2/4	-

Примітки: / – голи отримані при результаті нічия по пенальті.

Таблиця 3.

**Таблиця результатів на змаганнях Чемпіонату України
з футзалу 2020-2021 рік**

Команда	СумДПУ	НПУ імені М.П. Драгомано	ІФКФВ НУФВСУ (Івано-Франківськ)	ХНУ імені Кразіна
Півфінал				
Пропущені голи	1/3	7	1/4	1
Забиті голи	1/4	1	1/3	7
Матч за 3-тє місце				
Пропущені голи	-	4	1	-
Забиті голи	-	4	1	-
Фінал				
Пропущені голи	5	-	-	0
Забиті голи	0	-	-	5

Примітки: / – голи отримані при результаті нічія по пенальті.

Студенти збірної групи ПСМ ННІФК входять до складу команди «Сумихімпром-СДПУ», тому слід зробили аналіз результатів виступу команди «Сумихімпром-СДПУ» на чемпіонаті України з футзалу серед команд 2 ліги 2019-2020 року, де у змаганнях брало участь 24 команди, команда «Сумихімпром-СДПУ» ввійшла у вісімку кращих серед команд 2 ліги (табл. 4).

Таблиця 4.

**Таблиця результатів на змаганнях Чемпіонату України
II ліги 2020 з футзалу**

Команда	К-сть ігор	Перемоги	Нічія	Поразки	Забиті голи	Пропущені голи	Бали
«Геологія» (Кременчуг)	6	5	0	1	31	14	15
Сумихімпром- СДПУ (ННІФК)	6	5	0	1	30	15	15
«Переможець» (Київ)	6	1	0	5	13	25	3
Юріновація (Київ) (Чернігів)	6	1	0	5	14	30	3

Висновки. Таким чином, якісне становлення і розвиток технічної майстерності футболістів у процесі їх удосконалення в вузі можуть бути забезпечені на основі єдності вищеназваних педагогічних умов та повної реалізації кожної із них. Комплекс зазначених умов ґрунтується на дидактичних та специфічних принципах спортивної підготовки і

спрямований на досягнення максимально можливого для конкретної особистості рівня технічної підготовленості, що дозволяє отримати заплановані результати у змагальній діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці програми для фізичної підготовки студентів груп підвищення спортивної майстерності з футзалу з елементами аеробіки та фітнесу.

ЛІТЕРАТУРА

- Бермудес, Д. В., Балашов, Д. І., Чхайло, М. Б. (2019). Застосування засобів фітнесу в навчально-тренувальних заняттях студентів-футболістів. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*, 3 (159), 323–329. (Bermudes, D. V., Balashov, D. I., Chkhailo, M. B. (2019). The use of fitness tools in the training sessions of football students. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University "Chernihiv Collegium"*, 3 (159), 323–329.)
- Гакман, А. Байдюк, М. (2015). Особливості фізичної підготовки арбітрів у футболі. *Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції, 05-06 листопада*. Чернівці: Технодрук, 201-204 (Gakman, A., Baidyuk, M. (2015). Features of physical training of referees in football. *Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference*, November 05-06. Chernivtsi: Technodruk, 201-204).
- Келлер, В. С. Платонов, В. М. (1993). *Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів*. Львів: Українська Спортивна Асоціація (Keller, V. S., Platonov, V. M. (1993). *Theoretical and methodical bases of preparation of sportsmen*. Lviv: Ukrainian Sports Association).
- Коваленко, І. М., Лапицький, В. О. (2017). Ефективність впливу розробленої методики на техніко-тактичну підготовку воротарів у фут залі. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*, 2, 84-86 (Kovalenko, I. M., Lapytsky, V. O. (2017). The effectiveness of the developed methodology on the technical and tactical training of goalkeepers in the foot hall. *Physical culture, sports and health of the nation*, 2, 84-86).
- Костюкевич, В. М. (2014). *Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту)*. Вінниця: Планер. (Kostyukevich, V. M. (2014). *Theory and methods of sports training (on the example of team games)*. Vinnytsia: Glider).
- Міщенко, О. В., Кулик, Н. А., Прийменко, Л. О., Міщенко, О. О. (2019). Ставлення студентів-педагогів до процесу фізичного виховання у закладах вищої освіти. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*, 5 (89), 139–152 (Mishchenko, O. V., Kulik, N. A., Priymenko, L. O., Mishchenko, O. O. (2019). The attitude of student teachers to the process of physical education in higher education institutions. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 5 (89), 139–152).
- Петренко, І. Г., Петровський, В. Р. (2015). Теоретичні основи оптимізації процесу фізичного виховання студентів засобами футболу. *Young Scientist*, 2 (17), 501-504 (Petrenko, I. G., Petrovsky, V. R. Theoretical foundations of optimization of the process of physical education of students by means of football. *Young Scientist*, 2 (17), 501-504).
- Петрица, П. М. (2019). *Формування фізичної культури особистості студента засобами фізичного виховання* (автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02). Львів. (Petritsa, P. M. (2012). *Formation of physical culture of the*

student's personality by means of physical education (author's ref. dis. Cand. Sciences in Phys. Education and Sports: 24.00.02). Lviv).

Скрипка, І. М., Чхайло, М. Б., Кравченко, І. М., Гладов, В. В. (2019). Удосконалення техніко-тактичної підготовки футболістів групи підвищення спортивної майстерності. *Pedagogy and Psychology Scienc and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, VII(23), Issue: 193, 73-77* (Skripka, I. M., Chkhailo, M. B., Kravchenko, I. M., & Gladov, V. V. (2019). Improving the technical and tactical training of football players of the group to improve sportsmanship. *Pedagogy and Psychology Scienc and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, VII (23), Issue: 193, 73-77*).

Юрчишин, Ю. В. (2012). Стан та особливості мотивації студентів до рухової активності оздоровчої спрямованості на сучасному етапі реалізації фізичного виховання у ВНЗ. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, 4, 118-123* (Yurchishin, Yu. V. (2012). The state and features of students' motivation to physical activity of health-improving orientation at the present stage of implementation of physical education in higher education. *Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports, 4, 118-123*).

РЕЗЮМЕ

Лысенко Андрей Скрипка Ирина, Кравченко Игорь, Гладов Владимир. Анализ результатов соревновательной деятельности студентов группы повышения спортивного мастерства по футзалу.

В статье подтверждено данные о необходимости совершенствования процесса спортивной подготовки футболистов во время их обучения в учреждениях высшего образования. Определено, что прогресс современного спорта на сегодня связан именно с совершенствованием методики подготовки спортсменов высокой квалификации и обеспечением уровня их подготовленности в соответствии с требованиями соревновательной деятельности, поэтому это необходимо учитывать при построении тренировочного процесса для студентов групп повышения спортивного мастерства по футзалу.

Обосновано и доказано актуальность при подготовке студентов на тренировочных занятиях в группах повышения спортивного мастерства по футзалу физические качества развивать и при разучивании технических приемов, а при развитии физических качеств совершенствовать и осваивать технические приемы.

Ключевые слова: футзал, студенты, техника, тактика, соревнования.

SUMMARY

Lysenko Andrey Skripka Irina, Kravchenko Igor, Gladov Vladimir. Analysis of the results of competitive activities of students of the group to improve sports skills in futsal.

The article confirms the data on the need to improve the process of sports training of football players during their studies in higher education institutions. It is determined that the progress of modern sports today is connected with the improvement of methods of training highly qualified athletes and ensuring their level of training in accordance with the requirements of competitive activities, so this should be taken into account when building a training process for students of futsal sports.

The relevance of physical qualities in the training of students in training classes in groups to improve sportsmanship in futsal is substantiated and proved when learning techniques, and during the development of physical qualities to improve and master techniques.

It is confirmed that in the process of sports training in groups of sportsmanship in futsal expands the range of technical and tactical techniques of football students, develops

skills to perform them in difficult conditions, develops physical qualities taking into account the requirements of football and significantly increases theoretical knowledge, improves psychological stability. . It is determined that for the last 5 years the results in the competitive activity of football players of the group of improvement of sports skills in futsal of the Educational and Scientific Institute of Physical Culture of Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko have improved, the team ranks second in the ranking among all higher education institutions.

Key words: futsal, students, equipment, tactics, competitions.

УДК 378.018.8:373.5.011.3-051:81.243]:37.017

Юлія Ляховська

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ORCID ID 0000-0003-4723-0260

DOI

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розкрито особливості професійної діяльності майбутніх учителів іноземної мови: індивідуальної траєкторії професійної діяльності, функції та професійні та громадянські якості. Виділені рівні сформованості у них індивідуальної траєкторії професійної діяльності: професійний, рівень формування мовної особистості, творчо-практичний. Для характеристики функцій їх згруповано на функції, що забезпечують процес професійної діяльності майбутнього вчителя іноземної мови, власне освітні функції професійної діяльності та громадянські функції. До особистісних якостей педагога віднесено його ставлення до життя, дітей, своєї роботи, педагогічна майстерність, загальна культура, моральні цінності; професійних – активність, цілепокладання, саморозвиток, свободу вибору мети, засобів і способів реалізації діяльності, відповідальність, прийняття і розуміння інших; громадянських – інтелектуальну розвиненість, пізнавальну ініціативу, професійну спрямованість, комунікативність, патріотичність, соціальну адаптивність, суспільно-політичну грамотність і активність, власне якості громадянської культури.

Ключові слова: специфіка, формування, громадянська культура, майбутні учителі, іноземна мова, процес, професійна підготовка, професійні якості, громадянські якості

Постановка проблеми. В умовах модернізації системи вищої освіти, забезпечення багаторівневої підготовки фахівців, забезпечення їх конкурентоспроможності на ринку педагогічної праці особливої актуальності набуває формування такої особистості, яку б відрізняла висока громадянськість, відчуття себе в професійній повсякденній діяльності громадянином держави, орієнтованість на виховання у своїх вихованців високих почуттів приналежності до сучасного суспільства і держави. Це стосується і вчителя іноземної мови.

Питання професійної діяльності майбутніх учителів іноземної мови розробляються не настільки інтенсивно.